

Sjónarmið

Tilverugrundarlag Føroya og alternativir vinnuvegir

Ein tjóð, ið byggir sín framtíðarpolitikk eftir ráðum og tilmælum eina út frá ekspertum av einum og øðrum slag, kann av sonnum sigast at vera ein fátøk tjóð, og undir sovorðnum fortreytum vil vera ógvuliga óliviligt hjá skapanarríkum og framtakshugaðum kvinnum og monnum. Stórar eindir og ekspertloysnir eru við at hava kollsiglt Føroyum. Pakkaløysnir, lokomotiv og einans stórar eindir loysa ongar trupulleikar.

Bert um vit aftur megna at nýta vanligt føroyskt vit og skil, vil verða møguligt at bøta um støðuna

Óli M. Lassen, civiløkonomur

I Føroyum hevur tað i longri tíð verið tosað um alternativar vinnuvegir og lokomotiv, ið skuldu driva fiskaframleiðslu á landi. Haraftrat hava búskaparfrøingar ført fram, at vit skulu burtur úr einum inn-effektivum fiskiflota til at fáa ein effektiv fiskiflota, harundir nýta umsetilgar handilskvotur. Tosað verður eisini um, at fiskastovnar skulu trøystast við skynsemi.

Tey her nevndu mál eru sera skilagóð á pappirinum, og meiningarnar aftanfyrri eru serstakliga væl meintar ella góðar. Og teoretiskt sæð er tað nokk av „teorium“ og „teoretikarum“, ið kunnu standa fram og geva hesum hugskotum ella ætlanum sitt bláa stempel.

Tað er gott at nema sær vitan uttanlands, men eitt er sjúkort at skilja, annað er skip at føra. Neyðugt er jú eisini at vera „kritiskur“ til tað, ein lærir, og meta, um tann vitan, ein tilgagnar sær, blint kann forstá yvir til tað føroyska samfelagið og innarbeiðast her.

Mangir av hesum planum byggja á teoriir, ið eru gamlar, og hvar samfelagsbygnaðurin i teimum londum, tær eru smiðaðar til, eru heilt arnarleiðis enn i Føroyum.

Hesi lond hava fleiri vinnur og ein fjøltáttadan útflutning av vörum og tænastum, meðan vit i Føroyum bert hava eina útflutningsvøru, nevniliga fisk. Av og á selja vit eisini okkurt skip av landinum.

Okkara samfelagsbygnaður er heilt annarleiðis enn hjá teimum londum, sum vit vanliga samanbera okkum við, og tiskil er eisini neyðugt at nýta aðrar hættir til at skapa eitt liviligt samfelag enn tær teoriir, sum onnur framkomin lond nýta, lond, sum vit als ikki kunnu samanberast við.

ALTERNATIVAR VINNUR?

Tað hevur gingist serstak-

liga illa at finna alternativar vinnuvegir til fiskivinnuna i Føroyum. Og tær seinastu royndir, ið hava verið gjørdar fyrri at fáa Føroyar til ein tilfeingismiðdepl, hava heldur ikki eydnast serliga væl. Royndin at fáa eina stóra frameiðslueind at virka á landi hevur i ringan mun eydnast. Soleiðis standa vit i dag við nøkrum royndum, sum nýliga eru settar i verk, men sum er, hava givið litið ella einki av sær.

Hvat viðvikur rávørutilfeinginum i havinum, so verður her kvøterað eftir ráðum frá frøðingum og ekspertum úr Føroyum og umheiminum, meðan sunn fornuft og vitan frá fiskimonnum sigur okkum, at náttúran hevur alstóra ávirkan á, hvussu tilfeingið i havinum verður. Henda vitan førir við sær, at neyðugt er at økja fiskiveiðuna, tá náttúran er við okkum, og minka um veiðuna, tá minni fiskur er um okkara leiðir. Haraftrat er sjálvsagt neyðugt at hava eina skilagóða stovnisrøkt, sum byggir á tað samlaðu vitan, sum finst i landinum.

Tað verða ikki fremmandir frøðingar ella økonomar, ið fara at koma við munagóðum løysnum uppá føroyskar trupulleikar, ei heldur verða tað føroyingar, útbúinir á fiskivinnu universitetum v.m.

Hesir persónar hanga seg i gamlar lærusetningar, ið als ikki kunnu hjálpa føroyingum. Ein krepurakt tjóð, sum tann føroyska, kann ikki fóta sær við hjálp av „avdankaðum“ lærusetningum, tað skal nýhugsan og „kreativitetur“ til.

KAPPINGARFØRIÐ HJÁ EINI TJÓÐ

Tað eru nógv viðurskifti, ið hava ávirkan á kappingarførið hjá eini tjóð, her kann nevast: kostnaðarstöðið i landinum, vitanin hjá verkamannafjöldini, rávørutilfeingið, hvussu liggur landið fyrri i samband við útflutan til marknaðir v.m.,

hvussu er keypiorkan i landinum. Avgjalds- og skattaviðurskifti, samskifti i landinum (infrastrukturur), útbúgvingarstöðið, harundir granskning og mennan (F&U) av vörum og tænastum i landinum, figgingarmøguleikar v.m.,

og tað figgarliga kervið i landinum. Samstarvið millum almennu umsitingina og vinnulivið. Eru tey politisku viðurskiftini stöðug? Hvussu sær vinnulivsbygnaðurin út, hvat fyrri slag av virkjum eru i landinum, stödd og arbeiðsøki, hvat er

teirra sereykenni, og hvussu sampakka hesi. Eru hesi virki og almennu stovnar i landinum før fyrri at „servicera“ teimum feløgum, ið ætla at byrja virksemi i landinum. T.v.s. at tað skal verða áhugavert og hava fyrminur við sær at

seta á stovn virksemi i fremmandum landi.

FØROYAR IKKI ÁHUGAVERÐAR

Her eru nevnd viðurskifti, ið hava týdning fyrri, at feløg kunnu verða áhugað i at gera fløgur i einum landi. Og vit kunnu taka samanum og sanna, at Føroyar ikki er eitt land, sum serligur áhugi vil vera at gera flögur i, sum samfelagið er skrúvað saman i dag, meðan eitt nú Danmark iggjøgnum tey seinastu árin hevur merkt ágoðan av, at fleiri útlendsk feløg hava lagt partar av virksemi sínum i landinum. Væntandi fer tann útlendski iløghugurin at økja i Danmark tey komandi árin, hetta við atliti til ES og Eysturvevropa.

I Føroyum hava vit roynt at fáa ein tilfeingismiðdepl, men hetta er kognið litið áleiðis, ti ov litil fyrminur er hjá útlenskum skipum og virkjum at leggja partar av virksemi teirra her. Eitt nú hevur Royal Greenland i longri tíð virkað við skrivstovu i Føroyum, men teir hava heldur ikki sæð forrættismøguleikar i at framleiða fiskavørur i Føroyum.

Tiskil skulu vit ikki halda, at vit eru, ella innan stutta tí kunnu gerast miðdepl fyrri framleiðslu, tænastu ella figging v.m. Tað skulu heilt grundleggjandi broytingar gerast, um tað skal eydnast at fáa aðrar løndir vinnur til Føroya, enn „føroyska fiskaframleiðslu“.

KARMAR FYRRI FRAMTÍÐ FØROYA

Tað grundarlag, vit i dag hava at byggja tilveru okkara á, er fiskivinna á sjógv og landi. Hartil hava vit eina góða arbeiðsmegi og væl útbúgvið fólk á flest øllum økjum. Føningastovnar hava eitt rimiligt „kapitalgrundarlag“ við góðum „útlánsmøguleikum“, um vit kunnu finna

